

Bosse Johansson

Född: 11 september 1943

Bor: I radhus i Kälvesta i västra Stockholm.

Familj: Ingrid, barnmorska. Barnen Matts Johansson, sångare i Vox (heltidsanställd vokalensemble), Lars Johansson-Brissman, operasångare, och Lisa Wetterhall, barnmorska, samt fem barnbarn.

Aktuell med: December – för Sveriges körledare ett hysteriskt race från första adventskonserterna, via Lucia till julkonserterna.

Bakgrund: Uppvuxen i Värnamo. Pappa möbelfabrikör och scoutchef, mamma hemmafru som sjöng i missionskören. Flyttade från Värnamo 1963 till Stockholm för att gå på Musikhögskolan, examen 1968. Musiklärare i Adolf Fredriks musikklasser sedan 1971, startade Adolf Fredriks flickkör 1973. Sedan 1999 ledamot i Kungliga Musikaliska Akademien.

Är också bra på: Snickra. Gillar att renovera huset på Gotland.

Läser: Just nu Vad hände på vägen till Damaskus? av Lena Einhorn.

Lyssnar på: Inte körmusik när jag är ledig. Är musikalisk allätare.

Gillar inte: Utslätad popmusik. Och när bilen går sönder!

Lagar mat: Ja. Nej, förresten, inte egentligen, min fru står alltid i vägen vid spisen.

Bra egenskap: Intresserad av medmänniskor.

Dålig egenskap: Hittrar aldrig glasögonen (sitter oftast på näsan).

Skojigt körminne: Oj, hela livet är ett skojigt körminne och många klavertramp. Inte bra till exempel när jag skulle leda Nationalsången och började sjunga Härlig är jorden.

SvD.se

Läs tidigare söndagsintervjuer.

16/12 Dorte Olesen

9/12 Carl Henning

Wijkmark

2/12 Ewa Skoog

Haslum

25/11 Bengt Nordin

18/11 Eva Dahlgren

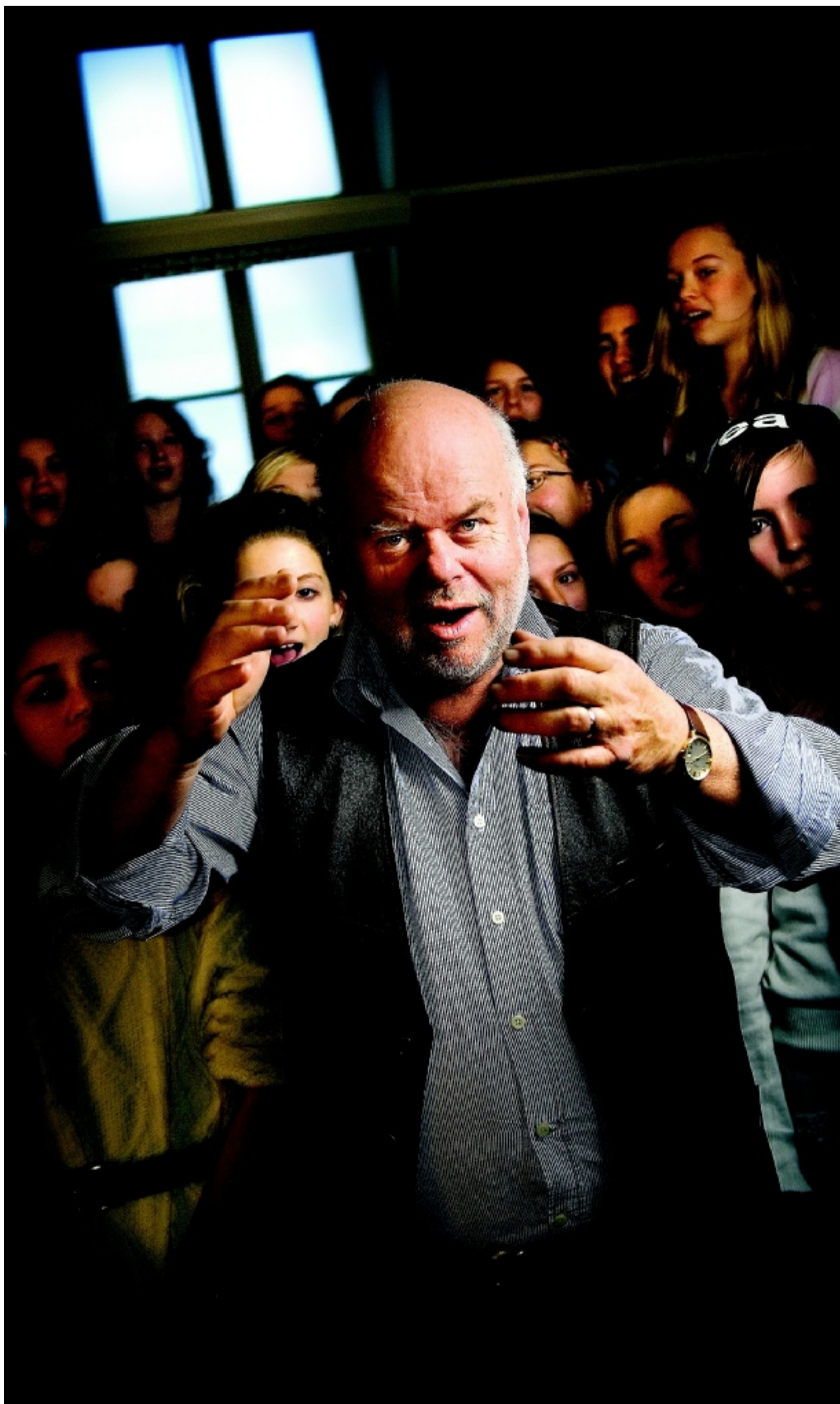
11/11 Louise Hoffsten

4/11 Karin Boldemann

Skriv in personens

namn i sökrutan.

• svd.se/sok

Adolf Fredriks flickkör är i världsklass. Bosse Johansson tror att man kan komma lika långt med alla barn. Bara man tror på dem och inte ger sig.

BOSSE JOHANSSON När julen närmar sig tycks vårt behov av körsång vara omätligt. Överallt fulla salonger. Efter snart 40 år tycker körledaren Bosse Johansson ännu att det är roligt.

– Jag blir fortfarande ivrig när jag ser vad körsång kan göra med ungdomar.

TEXT: JENNY LEONARDZ FOTO: DAN HANSSON

Kraft från sången

Som 11-åring stod han med fiolen under hakan i kyrkan i Värnamo och tänkte "om man blev så duktig att man fick vara med i kören".

Det fick han inte.

Som 14-åring startade han en egen kör i kyrkan med alla kompisarna, som när 50-talet gick mot sitt slut kom att stå för något annorlunda och uppskattat i den frikyrkliga myllan.

I dag är Bosse Johansson en av Körsveriges främsta motorer, som musikalärare i Adolf Fredriks skola och ledare för Adolf Fredriks flickkör. Priser och utmärkelserna har blivit många, svenska och internationella. Sedan 1999 är han ledamot i Musikaliska akademien.

Det låter som en revansch? Han skrattar, säger "småländsk envishet, kanske" med omisskännlig om än Stockholmsutspädd dialekt.

– Men jag tänkte inte så, att leda kör för att jag inte fick vara med. Men där kanske du hittade något.

Däremot var det naturligt att stå framför gruppen, inte i den.

– Jag var den som ledde roliga timmen, skrev pjäser och uppträdde.

December är den tid då körlivet går på högvarv. När jag ska boka intervju är det inte tal om något förrän efter Flickkörens stora Luciakonserter och de tre konserterna i Globen, då hela skolan är på benen två dagar i rad.

Men blir han då aldrig trött på körsång? Han skrattar igen. Inte egentligen, förstår jag. Men säger också något som klart kan tolkas som: Sjunger någon Luciasången just i dag så osäkrar jag min revolver.

När vi träffas i Adolf Fredriks skola är det dock tyst och tomt. Alla pustar ut efter Globen, eleverna har kompletterat. Vi sitter i musikinstitutionens rum med varsin tekopp. Från väggen blickar Hugo Hammarström ner, han som redan 1939 visste att körsång kunde göra underverk med en vanlig folkskola. Skolan är fräscht renoverad sedan jag själv nött golven där fram till början av 70-talet och 1971 såg en ny ung musiklärare kliva in. Och vi gymnasister blev storögda vittnen till stor förändring av vår gamla skola: en lekfull tid full av upptåg och svällande konsertverksamhet.

Bosse Johansson minns dagen mycket väl. Han hade tvekat. Det var nervöst.

– Adolf Fredrik hade sådan status. Jag kom ju bara från Värnamo.

Han gjorde annorlunda redan från början. Hans elever skulle sjunga improvisationsstycket Lockrop på hans första konsert och några "lite vildvuxna" kompisar skulle kompa. Kören stod prydligt uppställd, men grabbarna syntes inte till. Så såg han dem, under flygeln, plingade på bjäll-

Det är oftast vuxnas fel när det går på tok. Det kan jag lugnt påstå. Då är det fantastiskt att se hur sången kan läka. Jag är fortfarande ivrig, känner jag nu när vi pratar.

ror som inledning. Det var ju improvisation, resonerade de.

Det måste ha blivit lite av en chock?

– Jag insåg det, fast långt efteråt.

Återkommande när jag frågar om övervunna svårigheter möter jag detta: "Det tänkte jag inte på." Inte så att eftertanken saknas, tvärtom. Bosse Johansson vänder på orden i jakt på formuleringar som ska stämma. Men att starta en kör när man är 14, att förändra en traditionstyngd skola, att dra igång Luciakonserterna i Globen, att det skulle vara modigt har han inte reflekterat över.

I dag är Globen en självklarhet för varenda unge i skolan. Man börjar som 11-åring och får med åren större uppgifter i detta skådespel av körsång, upptåg och ringlande luciatåg upp och ner utefter bänkrader och arena.

Men hur kom du på idén att släppa in 1200–1400 elever beväpnade med levande ljus i en jättelik idrottsarena? Det kunde ju ha blivit totalkaos.

– Det var en manifestation. Jag ville visa vad vi kunde åstadkomma med skolan, kraften i den.

Men första gången för 17 år sedan? Det måste varit den ultimata tilliten till eleverna?

– Ja, visst, säger han utan att blinka.

Att det inte skulle gå föll honom inte in. För tillit är en grundsten för Bosse Johansson; att kliva ner från piedestalen och mötas på riktigt, att påverka ungdomarna och låta sig påverkas av dem.

– Ger man dem de rätta förutsättningarna då vill de också göra sitt bästa.

Han kallar mekanismerna "rätt enkla": lita på dem och de lutar på dig, lyssna och de lyssnar på dig.

– Mitt i stojet och glammet så känner jag att de har den högsta respekt för min yrkesutövning, de förstår att jag kan det här och att jag vill någonting med dem.

Det är förstås speciellt att alla har valt sång. Men här finns bekymmer som på andra skolor, säger han. Det är en kommunal skola öppen för alla, intagningarna sker enbart på sångkvalifikationerna.

– Det är oftast vuxnas fel när det går på tok. Det kan jag lugnt påstå. Då är det fantastiskt att se hur sången kan läka. Jag är fortfarande ivrig, känner jag nu när vi pratar. Det handlar inte om att sjunga bäst eller fortast, utan utifrån sina förutsättningar. Och att veta att kompisarna och Bosse räknar med mig.

– Jag är musiklärare 50 procent av konstnärlighet, men banne mig 50 procent av sociala skäl.

Hur orkar du starta om med nya kulor år ut och år in?

Återigen tittar han på mig, frågande.

– Det intresserar mig att hitta metodik så att de inte kan misslyckas. All trötthet försvinner när man ser deras förväntningar och får ge dem något meningsfullt. Jag är fortfarande oerhört road av klassundervisning.

Han ser att jag tvekar.

– Ja det låter jättekonstigt, men så är det.

Det kunde vara frestande att beskriva Bosse Johansson som en glad mysfarbror. Men då har man missat det mesta bakom den intensiva blicken, den framåtlutade hållningen i samtalet; hans obändiga vilja, envisheten, tilltron, de höga kraven.

Han har undervisat mer än 4000 elever, varav 500 tjejer i Flickkören, genom åren. Han går in för sin uppgift med djupaste allvar. Men när man talar med elever och föräldrar så kommer det förr eller senare: Bosse är så kul.

Nej, han använder inte humorn medvetet, säger han

– Men jag har roligt själv och då tar jag lätt till humorn. Det ligger för mig.

Samma sak med spexandet, tror han. "Körkonserter kan bli så förskräckligt tråkiga." Nej, man måste utmana ungdomarnas och publikens fördomar, göra något de inte väntar sig.

Och så kampviljan. Om Adolf Fredrik eller musikundervisning och körsång i allmänhet hotas, är Bosse Johansson beredd att strida, argumentera. Vem vet, om beslutsfattare inte passar sig så det kanske kommer tusen körsångare marscherande.

Varifrån hämtar du kraften?

Han tar mig tillbaka till Värnamo igen, berättar om den frikyrkliga miljö som präglade uppväxten. Han konstaterar att väldigt många av Sveriges körledare har liknande bakgrund. Hans pappa var också scoutledare.

– Jag har sett idealismen på nära håll och den oerhörda drivkraften i den oavsett om det gällde nykterhet, politik eller religion. Det hade ju inte blivit något socialdemokratiskt parti eller frikyrka om man inte hade fått sjunga sina sånger. Med sångens hjälp kan man elda massorna och känna en oerhörd samhörighet.

Arbetet med Flickkören har tagit honom ut i världen; medverkan i konserter och festspele, som utbildare och gästdirigent. Och i sommar: master classes när 1000 dirigenter samlas under den internationella körfederationens symposium. Hans skrift Sjung tillsammans har översatts till över 10 språk.

– Hemligheten bakom soundet är inte främst att forma vokaler eller

tonbildning, utan den sociala gemenskapen som skapar trygghet och lust. Det hörs. Är jag i stället auktoritär så låter det därefter.

Flickkören består 12–16-åringar. Sedan blir man Tant, bland dem som varit med finns kända namn som Emma Vetter, Marie Arnet och Erika Sunnegårdh.

Men han oroas för den dag åldern gör att han själv inte kan fortsätta.

– Jag är klart störd av tanken. Jag inser i dag hur stor del Flickkören är av mitt liv, av min familjs liv. Hur blir jag utan dem?

Flickkören är en av världens främsta ungdomskörer. Men körtävlingar har de slutat med. De har varit med i alla de stora "och alltid kommit bättre än tvåa".

– De är otroliga, det verkar inte finnas någon gräns för vad tjejerna kan klara.

Han tror att det går att uppnå samma resultat med de flesta barn bara man börjar i tid. Bosse Johansson ser körsången som grunden till ett humant samhälle. Alla räknas, alla röster har lika värde.

Men han ser att det skapas en ny sorts ensamhet i dag och drar slutsatsen att körsång behövs mer än någonsin. Inte i stället för annan musik, nej barnen kan älska körsången och plugga in något annat i öronen efteråt. Men för att man lär sig umgås.

Därför blir han... han letar efter synonymer till förbannad, men okej, förbannad på sådant som motarbetar allt detta, som Idol och liknande.

– Vi har rätt mycket emot oss i sådana program. Vi vill ge alla barn möjlighet att erövra starka upplevelser. Och det görs varken med utslätad kommersiell musik eller förnedring.

Han kan inte förstå att politiker inte inser att körsång är en billig investering, i stället för att försvåra för musiklärarna i skolan och för Kulturskolan.

– Att jag tjarar om detta förstår jag att folk börjar tröttna på. Men det finns ju vetenskapliga belägg för att vi mår bra av körsång.

Han berättar om ett test som gjorts: 50 barn fick 20 mattelektioner, 50 andra barn 10 mattelektioner och 10 körlektioner. Den senare gruppen klarade mattetestet bäst.

Han tvekar inte om att samhället skulle slippa en hel del bekymmer om man satsade på sång på allvar från barnsben. På hans första musiklärarjobb med förskolebarn fanns några barn som inte "kunde" sjunga.

– Och jag och min stora trut som skulle förändra världen, jag hade ingen aning om hur jag skulle göra.

Så han sjöng och sjöng. Efter ett tag kunde de. Genom åren har han blivit alltmer övertygad: Alla kan, bara de får chansen.

kultur@svd.se